

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอารมณ์ขัน และวิธีการที่ช่วยให้เกิดอารมณ์ขันของพยาบาลวิชาชีพที่ให้การดูแลผู้ป่วยจิตเวช โรงพยาบาลจิตเวชสังกัดกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ในช่วงเดือนมิถุนายน ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2542

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ พยาบาลวิชาชีพที่ให้การดูแลผู้ป่วยจิตเวชแผนกหอผู้ป่วยใน สังกัดกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 10 โรงพยาบาล คือ โรงพยาบาลสวนปรุง โรงพยาบาลศรีธัญญา โรงพยาบาลสมเด็จพระยา โรงพยาบาลนิติจิตเวช โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่น โรงพยาบาลจิตเวชนครราชสีมา โรงพยาบาลจิตเวชนครพนม โรงพยาบาลจิตเวชนครสวรรค์ และโรงพยาบาลสวนสราญรมย์ รวมจำนวนทั้งหมด 645 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรของยามานะ (Yamane, 1973 อ้างใน บุญธรรม กิจปรีตาภิสุทธิ, 2531) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ได้จำนวน 247 คน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามอารมณ์ขันของพยาบาลวิชาชีพที่ให้การดูแลผู้ป่วยจิตเวชคืนกลับมาจำนวน 236 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95.54 นำมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ได้แบบสอบถามที่ถูกต้องและสมบูรณ์จำนวน 233 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.33 ของแบบสอบถามที่ส่งไป การหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงพยาบาลทำได้โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับฉลากตามบัญชีรายชื่อของพยาบาลวิชาชีพที่ให้การดูแลผู้ป่วยจิตเวช แผนกหอผู้ป่วยในของแต่ละโรงพยาบาลทั้ง 10 โรงพยาบาล ตามสัดส่วนของประชากรที่คำนวณได้ จากจำนวนของพยาบาลวิชาชีพที่ให้การดูแลผู้ป่วยจิตเวชในโรงพยาบาลจิตเวช สังกัดกรมสุขภาพจิตแต่ละโรงพยาบาล สำหรับกลุ่มตัวอย่างของโรงพยาบาลสวนปรุงผู้วิจัยทำการสุ่มรายชื่อตามสัดส่วนที่คำนวณได้ของประชากรทั้งหมด

แล้วจึงนำรายชื่อที่เหลือมาสุ่มตัวอย่างเพื่อทดสอบเครื่องมือ จำนวน 30 ราย จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ดังแสดงไว้ในภาคผนวก ข.1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย แบบสอบถาม 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลเพื่ออธิบายลักษณะกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ อายุ เพศ สถานภาพสมรส ตำแหน่ง ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และความพึงพอใจของรายได้

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อประเมินอารมณ์ขันหลายมิติ (Multidimension Sense of Humor Scale : MSHS) ของธอร์สันและพาวเวล (Thorson & Powell, 1993) แปลโดยผู้วิจัย ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 24 ข้อ เป็นข้อความทางด้านบวก จำนวน 18 ข้อ และข้อความทางด้านลบ จำนวน 6 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 ความคิดสร้างสรรค์ด้านอารมณ์ขัน 11 ข้อคำถาม คือ ข้อ 1, 3, 5, 7, 9, 12, 15, 18, 21, 23 และ 24

2.2 การใช้อารมณ์ขันในการเผชิญความเครียด 7 ข้อคำถาม คือ ข้อ 2, 6, 13, 16, 19, 20 และ 22

2.3 ความชื่นชอบต่ออารมณ์ขัน 2 ข้อคำถาม คือ ข้อ 10 และ 14

2.4 ทักษะคิดต่ออารมณ์ขันและบุคคลที่มีอารมณ์ขัน 4 ข้อคำถาม คือ ข้อ 4, 8, 11 และ 17

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มีคำตอบเป็นทางเลือก 5 ระดับ ตั้งแต่เห็นด้วยน้อยที่สุด ถึงเห็นด้วยมากที่สุด กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามที่ธอร์สันและพาวเวลได้กำหนดไว้ดังนี้

ข้อความทางด้านบวก จำนวน 18 ข้อคำถาม กำหนดให้

0	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
2	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
3	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
4	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด

ข้อความทางด้านลบ จำนวน 6 ข้อคำถาม กำหนดให้

ข้อความทางด้านลบ จำนวน 6 ข้อคำถาม กำหนดให้

0	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
1	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
2	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
3	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
4	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

แบบวัดนี้จะมีค่าคะแนนตั้งแต่ 0 ถึง 96 โดยแบ่งอารมณ์ขันออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีคะแนนอารมณ์ขันที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มที่มีคะแนนอารมณ์ขันที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามวิธีการที่ทำให้เกิดอารมณ์ขันของพยาบาลวิชาชีพที่ให้การดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่สร้างโดยผู้วิจัยจากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วยข้อความที่เป็นวิธีการต่าง ๆ ที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ขัน จำนวน 23 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ 3 ทางเลือก คือ ใช้บ่อยครั้ง ใช้นาน ๆ ครั้ง และไม่เคยใช้ มีจำนวน 22 ข้อ และเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ โดยกำหนดค่าคะแนน

ใช้บ่อยครั้ง	กำหนดให้	2 คะแนน
ใช้นาน ๆ ครั้ง	กำหนดให้	1 คะแนน
ไม่เคยใช้	กำหนดให้	0 คะแนน

- การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (content validity) สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขออนุญาตใช้แบบวัดอารมณ์ขันหลายมิติจากธอร์สันและพาวเวล นำมาแปลเป็นภาษาไทย และนำไปตรวจสอบความถูกต้องของภาษาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษและการแปลเป็นภาษาไทย จำนวน 1 ท่าน จากนั้นแปลกลับจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษอีกครั้งหนึ่ง สำหรับแบบสอบถามวิธีการที่ช่วยให้เกิดอารมณ์ขันของพยาบาลวิชาชีพที่ให้การดูแลผู้ป่วยจิตเวช ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม ไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องอารมณ์ขัน จำนวน 3 ท่าน อาจารย์ประจำภาควิชาการพยาบาลจิตเวช จำนวน 1 ท่าน และพยาบาลวิชาชีพผู้ปฏิบัติงานกับผู้ป่วยจิตเวช จำนวน 1 ท่าน ช่วยตรวจสอบ แก้ไขให้ข้อเสนอแนะ เพื่อความครอบคลุม และความชัดเจนของเนื้อหา ตลอดจนความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ รวมถึงเกณฑ์การคิดคะแนน แล้วจึงนำไปหาค่าดัชนีความตรงตาม

เนื้อหาของเครื่องมือทั้งหมด (Overall Content Validity Index : CVI) (Davis, 1992) ซึ่งได้ค่าดัชนีเท่ากับ .87 จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน

การหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ผู้วิจัยนำแบบวัดอารมณ์ขันหลายมิติที่แปลเป็นภาษาไทยแล้ว พร้อมทั้งแบบสอบถามวิธีการที่ช่วยให้เกิดอารมณ์ขันของพยาบาลวิชาชีพที่ให้การดูแลผู้ป่วยจิตเวช ไปหาความเชื่อมั่นกับพยาบาลวิชาชีพที่ให้การดูแลผู้ป่วยจิตเวช โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (cronbach's alpha coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS /FW (Statistical Package for Social Science / For Window) ได้ผลดังนี้คือ แบบวัดอารมณ์ขันหลายมิติ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .81 และแบบสอบถามวิธีการที่ช่วยให้เกิดอารมณ์ขันของพยาบาลวิชาชีพที่ให้การดูแลผู้ป่วยจิตเวช ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .79

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยที่แจ้งต่อกลุ่มตัวอย่างว่ามีสิทธิจะตอบรับหรือปฏิเสธการตอบแบบสอบถามไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลาใด และคำตอบในแบบสอบถามทั้งหมดจะไม่มีเปิดเผยให้เกิดผลเสียหายทั้งในหน้าที่การงานและเรื่องส่วนตัว การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอในภาพรวมของกลุ่มประชากรและข้อมูลที่ได้จะใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยเท่านั้น

การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการทำหนังสือผ่านคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาล และหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล ของโรงพยาบาลจิตเวชสังกัดกรมสุขภาพจิตทั้ง 10 แห่งคือ โรงพยาบาลสวนปรุง โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ โรงพยาบาลจิตเวช นครราชสีมา โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่น โรงพยาบาลจิตเวชนครพนม โรงพยาบาลศรีธัญญา โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ โรงพยาบาลนิติจิตเวช โรงพยาบาลจิตเวชนครสวรรค์ และโรงพยาบาลสวนสราญรมย์ เพื่อที่แจ้งวัตถุประสงค์ และขออนุญาตรวบรวมข้อมูล

2. เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลจิตเวชทั้ง 10 แห่งแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามอารมณ์ขันของพยาบาลวิชาชีพที่ให้การดูแลผู้ป่วยจิตเวช ไปให้หัวหน้าฝ่ายการ

พยาบาลของโรงพยาบาลสวนปรุงซึ่งอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ และโรงพยาบาลสมเด็จพระยา ธิราช บรมราชูปถัมภ์ และโรงพยาบาลนิตยภัตเวช ซึ่งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ด้วยตนเอง และจัดส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ถึงหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล ของโรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ โรงพยาบาลจิตเวชนครราชสีมา โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่น โรงพยาบาลจิตเวชนครพนม โรงพยาบาลจิตเวชนครสวรรค์ และโรงพยาบาลสวนสราญรมย์ ตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ของแต่ละโรงพยาบาล พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์จากหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล เพื่อช่วยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 5 สัปดาห์ เริ่มตั้งแต่วันที่ 17 มิถุนายน 2542 ถึงวันที่ 25 กรกฎาคม 2542

3. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / FW (version 7.5) ตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลนำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. ข้อมูลคะแนนอารมณ์ขันนำมาแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวน และหาค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนอารมณ์ขันมากกว่าค่าเฉลี่ย และกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าคะแนนอารมณ์ขันต่ำกว่าค่าเฉลี่ย
3. ข้อมูลคะแนนอารมณ์ขันแต่ละด้านนำมาวิเคราะห์แยกรายด้านโดยใช้ค่าเฉลี่ย
4. ข้อมูลวิธีการที่ช่วยทำให้เกิดอารมณ์ขันของพยาบาลวิชาชีพที่ให้การดูแลผู้ป่วยจิตเวชนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน